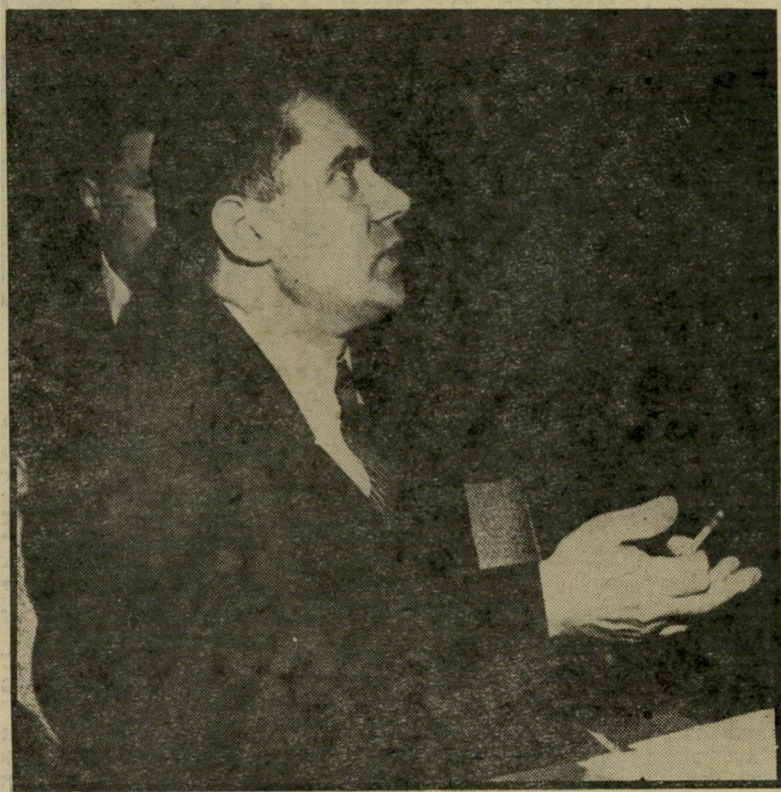

סרט הנאום הציני של אנדרי גרומיקו נעלם באורח מיסתורי - טיים אמריקאי שתוי הביא ארצה את שושנה ארבל אלמוזלינו, והאבא של נעמי שמר שילם לו - בלחצים, בשוחד ובאיומים שינו הנציגים הצינזיים את הצבעת המשלוח, אחרי שמשנה שרת נשלח על ידי מזכיר האו"ם לבית השימוש - מאחרי הקלעים של הסידרה

סטאלין הפך ציני

אנדרי גרומיקו באו"ם (1947)
האם נגנב הסרט ההיסטורי?

מאוד מצחיק, מפני שכאשר הייתי שליח רשות-השידור באו"ם פנה אלי בקביעות האחראי על ארכיון ההקלטות של קול ישראל, משה אלחדף, וביקש הקלטות רדיו של נאום גרומיקו. הוא מאוד כעס על שלא השגתי לו את ההקלטות. אבל לבסוף הוא השיג את זה בדרך אחרת. כאשר נזקקתי להקלטות הללו, פניתי אני אל אלחדף וחפשיתי אצלו את ההקלטות שלא שלחתי לו או מנידיוורק. מה עשינו בסרט הזה מבחינה קולנועית? לקחנו צילום של גרומיקו הקם ממקומו, הולך לעבר דוכן-הנאומים. אבל הקטע הזה הוא מסרט על דיון אחר, גם הוא על ארץ-ישראל, זה אותו גרומיקו, במבדל של כמה שבועות. ומהרגע שהוא מגיע לדוכן, הוא מופיע באנימציה של סטיל, כאשר ברקע נשמע פסיהקול של הנאום. הרבה אנשים כלל אינם שמים לב לכך שזה אינו סרט. אבל לא היתה לנו ברירה."

1947-48 — ומצאתי חומר עצום. מתוייק ומקוטלג.

"הרישום מתחיל מהרגע שבו התכנסה העצרת באפריל 1947. כאשר שגוריר בריטניה באו"ם, אלכסנדר קדוגן, העלה את שאלת ארץ-ישראל. כימעט כל הדייונים צולמו בסרטים. יש שם חומר עצום על הנושא. לאו"ם היתה אז מערכת עיתונות וקולנוע גדולה מאוד. מצאתי שם את הנאום של אבא הלל סילבר, ועוד קטעים רבים ומרתקים.

"בפרק מישפט האומות ובפרקים הבאים אנחנו מביאים תיעוד מצולם מדיוני העצרת והוועדות, צילומים המוספים דגש די מעניין על מעמדנו אז בזירה הבינלאומית. אם הפרק הקודם, המאבק, ניסה להראות את הבעיות מהזווית הבריטית — כלומר, מה עירער את רצונה של בריטניה להישאר בארץ-ישראל — הרי שהפרק הזה מנסה להבהיר מה שיכנע שני שליחים שים מן האומות החברות באו"ם להחליט על החלוקה. המבט על הפרק הזה הוא מבט של האו"ם.

"אחד הפרקים החשובים ביותר שהתרחתו באו"ם הוא נאומי של אנדריי גרומיקו, נאום שהיה אטרקציה גדולה באותה תקופה. ניסיתי לאתר בין גלגלי הסרטים את נאום גרומיקו מה-14 במאי, ולא הצלחתי. בדקתי בכרטיסיה, נמצאו שם הנאומים של כל מיני נציגים באו"ם. מפרס, מבוליביה וצרפת, אבל נאומי של גרומיקו לא היה שם.

"החלטתי שאני לא מוותר. חיפשתי אחר כך בקטלוג לפי הערך, גרומיקו, הוא מצולם שם כימעט בכל הנאומים שלו באו"ם. חוץ מאשר בתאריך ה-14 במאי. פשוט לא מצאתי עקבות של הסרט על נאומי.

למלוננו יש נאום גרומיקו בהקלטה. זה

מדינה, ויכלו לקבל את רשות-הדיבור. נציג ארצות-הברית, וורן אוסטין, היה נגד השתפות. אירגונים בלתי-ממשלתיים "בדיון. מולו ניצבו מדינות כפולין וקולומביה, שלחצו לאפשר לנציגי העם היהודי להשמיע את דברם. הצד הערבי היה מיוצג על ידי חמש מדינות, ואילו לצד היהודי לא היה נציג.

לבסוף נמצאה פשרה. לנציגי הסוכנות היהודית והוועד הערבי העליון הותר להוסיף על פיע — לא בעצרת האו"ם, אלא בוועדה המדינית.

ב-8 במאי תבע הד"ר אבא הלל סילבר את זכות היהודים להגדרה עצמית: "הלא אין העם היהודי ראוי לפחות מעמים אחרים, אשר נציגיהם יושבים בזה עימך כם..." למחרת נשמע דבר ערביי ארץ-ישראל מפי עורך-הדיון הירושלמי הנרי קטן: "היהודים תובעים לעצמם את פלסטין על שום שפעם, לפני יותר מאלפיים שנה, נכונה ממלכתם בחלק מן הארץ..."

שבועיים ימים עברו על העצרת בוויכוחים, כאשר ברית-המועצות שומרת כל הזמן על דממת-אלחוט. רק ביום האחרון, למושב המיוחד, ב-14 במאי, עלה נציגו של סטאלין, אנדריי גרומיקו, לשאת את דברו, והדהים את העולם בנאום-תמיכה בשאיפות התנועה הציניזית.

גרומיקו: "לעם היהודי יש זכות לי מדינה משלו... פלסטין היא מולדת של שני עמים, הערבים והיהודים, ולכן, אם אין אפשרות לכונן בה מדינה דו-לאומית — יש לראות את אחד הפיתרונות האפשריים בחלוקת הארץ בין מדינה יהודית ומדינה ערבית..."

בפרק מישפט האומות אין לראות את הקטע המצולם מתוך עצרת האו"ם, ובו נאום גרומיקו. יגאל לוסין: "עבדתי ארבע שנים באו"ם כשליח רשות-השידור. תמיד ראיתי איש להם ארכיון-פילם, אבל אף פעם לא היה לי זמן להיכנס ולבדוק אותו.

הפרק ה-17 של עמוד האש מביא, תחת הכותרת מישפט האומות (1947), את סיפור ההפתעה הגדולה באו"ם: תמיכתה של ברית-המועצות ביהודים.

ועדת אונסקופ יוצאת לסיור בארץ-ישראל, והיא מתרשמת עד למאוד מן המיפעל הציניזי. אבל, העדות הטובה ביותר היא כדברי אחד מחבריה, הופעת האוניה אכסודוס בנמל חיפה. הוועדה ממליצה על חלוקת ארץ-ישראל והקמת שתי מדינות, יהודית וערבית, במערב ארץ-ישראל.

בשיאה של המילחמה הקרה בין הגושים מגלות ארצות-הברית ופרית-המועצות תמימות-דעים יוצאת-הדופן, מאפשרת הש-

גת רוב של שני שלישים בעצרת האו"ם למען חלוקת הארץ. הידיעה גורמת להתפרצויות של שימחה בארץ-ישראל, ותחושה כי הגה הולך ומתגשם דבר שדורות של יהודים יכלו לראותו רק בחלומותיהם ובתפילותיהם.

האיש של סטאלין

בבוקר ה-28 באפריל 1947 החל הפרק האחרון בדראמה של ארץ-ישראל המנדטורית.

מכאן ואילך היה הנושא בטיפול של אירגון האומות המאוחדות. מושב מיוחד של העצרת הכללית התכנס בשכונת פלאר שינג מאדוו בנייריורק. הישיבה החלה בוויכוח בשאלה אם היהודים, שאין להם

"איש-איש ותת-מקלעו"

למותניו

אחרי שעצרת האו"ם שמעה את דברי הצדדים כולם, היא בחרה בוועדת אונסקופ, שיצאה לארץ-ישראל. היתה זו הוועדה הראשונה שלא השתתפו בה נציגי הצדדים המעורבים בסיכסוך. הוועדה בחרה בשופט אמיל סנדסטרום משוודיה כיו"ר. נציג גואטמלה, חורחה גרסיה גראנאדוס, היה היחיד מבין חברי הוועדה שהעלה את זיכרונותיו בספר.

גראנאדוס: "בהתקרבונו למרכז העיר (ירושלים), נתקלו עינינו בפעם הראשונה במכונות משוריינות ובגדרות-תיל דוק רבי. סלייליתל, גבוהים מקומת אדם, הקיפו גושים שלמים של בניינים. פה ושם